

Bezpečné pořádání vodácké akce (II. část) UK FTVS + WOK©outdoor

Navazujeme na část I., kde jsme se věnovali přípravě a organizaci vodácké akce, stanovili jsme bezpečnostní standardy pro vedení skupiny a pohyb na vodě. Ve II. části upozorníme na kritéria stanovení obtížnosti vodního toku v kontextu s výběrem řeky pro pořádání vodácké akce, popíšeme základní záchranné pomůcky, stanovíme zásady záchrany, popíšeme časté chyby při provádění záchrany i sebezáchrany, doporučíme postup při řešení krizových situací, shrneme kritéria správně vedené vodácké akce. V dalších dílech se budeme věnovat technice a taktice jízdy na klidné a tekoucí vodě na kánoji, kajaku, mořské kajaku a jízdě na raftovém člunu.

Klasifikace obtížnosti vodních toků

Obtížnost toku a druh plavidla vybíráme podle zkušeností cílové skupiny, optimálního či aktuálního vodního stavu, vodácké výzbroje a výstroje, kterou máme k dispozici. Informace o vybraných řekách, popisy, kilometráže nalezneme na příslušném informačním serveru.

Obtížnost řek se stanovuje podle tří parametrů. Je to průtok (m^3/s), spád (%), charakter a tvar říčního koryta (podélný a příčný profil říčního koryta, charakter překážek). Stupnice obtížnosti označuje vodní toky ZW (německy Zahmwasser – klidná voda) a WW (Wildwasser – divoká voda). WW je rozdělena do šesti stupňů WW I až WW VI. Pro větší názornost se jednotlivé stupně označují v kilometrži znaménky plus (těžší) nebo mínus (lehčí). Stanovení obtížnosti je vždy trochu subjektivní. Různé úseky stejně hodnocené nemusí být obtížné pro každého stejně. Dále je nutné zvážit splutí za zvýšeného stavu vody v řece (lze ověřit na informačním serveru www.chmi.cz, www.reky.cz, www.povodí.cz, www.stavy.pvl.cz nebo na webových stránkách příslušné zahraniční destinace). Při vyhlášení II. a III. stupně povodňové pohotovosti platí zákaz splouvání. Obecnou odpovědnost vůdce malého plavidla řeší vodní zákon 254/2001, Řád plavební bezpečnosti 114/1995 a vyhlášky 224/1995, 295/2005 a 333/2008.

Bezpečné vedení vodácké akce

Na pozici vedoucích je nutné vybírat pouze kvalifikované a zkušené instruktory s příslušným osvědčením odpovídajícím obtížnosti toku. V případě, že škola nemá kvalifikované instruktory vodní turistiky, měla by oslovit kvalitní vodáckou agenturu nebo cestovní kancelář (dodrží bezpečnostní standardy, zaměstnává průvodce/instruktory certifikované akreditovanými subjekty, je úspěšná na trhu práce).

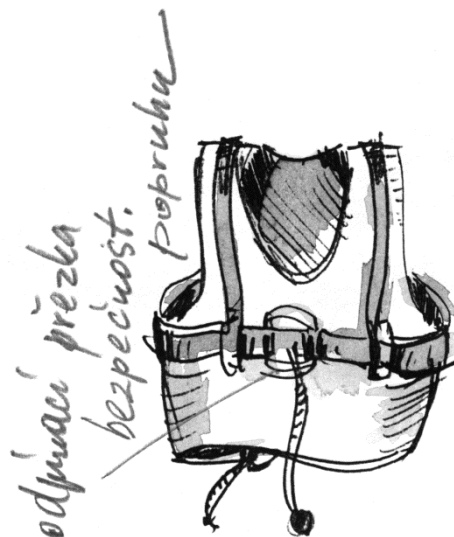
Vedoucí zajistí a zkontroluje vodáckou výzbroj a výstroj (pevné boty do vody by měly být povinné) z hlediska obtížnosti řeky, klimatických podmínek, věku a zdatnosti účastníků. K základním záchranným pomůckám patří plovací vesty, přilby, házečí pytlíky, nůž, karabiny, případně lano.

Plovací vesta

Plovací vesty jsou na kurzech povinné bez rozdílu obtížnosti vybrané trasy. Vesta je záchrannou pomůckou, má-li odpovídající nosnost (výtlak podle hmotnosti jezdce). Vesta musí udržet hlavu a ramena plavce nad hladinou, musí splňovat aktuálně platnou normu ISO. Plovací vesta navíc tělo tepelně izoluje a chrání proti nárazům. Nosnost vesty používáním klesá. Nedovolte žákům/klientům používat vesty např. jako sedačky.

Před vyplutím je nutná kontrola dotažení popruhů vesty všech členů plavby tažením vesty za průramky. Vesta by se neměla po těle posouvat, aby při plavání nebránila plavci v orientaci.

Vedoucí by měl být vybaven vestou opatřenou širokým popruhem s okem na zádech a rychlovypínací bezpečnostní přezkou (obrázek č. 1). Tato vesta slouží při záchraně tonoucího, kdy upoutaný záchránce (obrázek č. 5) je jistěný na laně nebo házečce. Před vyplutím je nutné zkontrolovat správné provlečení popruhu bezpečnostní sponou, protože záchránce musí mít možnost odpoutat se od záchranného lana v případě nouze.

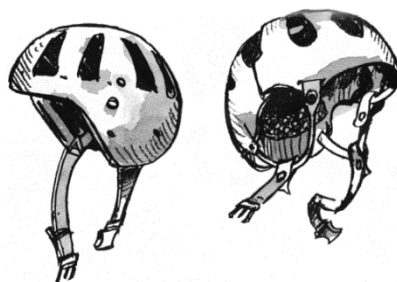

Obrázek 1 Plovací vesta

Helma

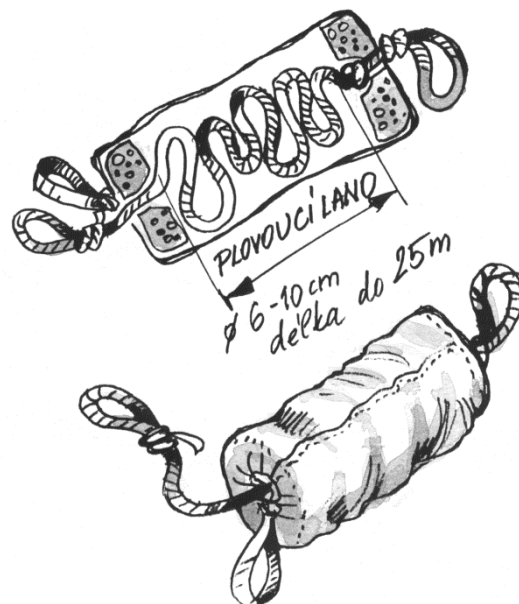
Děti do 15 let musí být vybaveny helmou na jeztech, dále vždy od stupně obtížnosti řeky WW II (u starších dětí se helma pouze doporučuje). Helma musí krýt celou hlavu, sedět pohodlně, nebránit v dobrém rozhledu, musí v ní být slyšet. Helma nás chrání před úrazem hlavy nejen při zvrhnutí. Správně nasazená helma se posouvá po hlavě jen tolik, co dovolí pokožka. Nesmí tlačit na spáncích, neměla by spadnout z hlavy ani v předklonu s rozepnutým řemínkem. Materiál helmy musí splňovat aktuálně platnou normu ISO, být odolný proti prasknutí a proražení. Často používané lezecké helmy proto nejsou vhodné!

Obrázek 2 Vodácká helma

Házecí záchranné pytlíky (házečky)

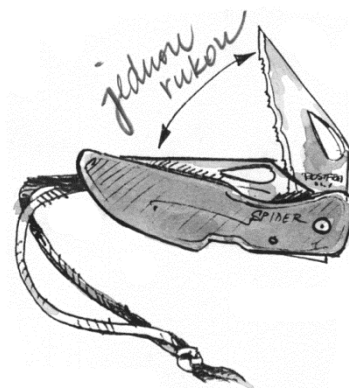
Házečka (obrázek č. 3) je záchranný pytlík o délce 10 až 25 metrů s pevným plovoucím lanem vybaveným chytacím okem. Slouží k záchraně orientovaného plavce, tedy plavce, který má se zachráncem oční kontakt a reaguje na jeho pomoc. I házečka má svoji životnost, je nutná průběžná kontrola a včasná výměna. Po použití je např. dobré lano vysušit, mokré složené lano v házečce plesniví a snižuje se tím jeho pevnost.

Obrázek 3 Házečka

Nůž

Kdo pracuje s lanem, musí mít nůž (obr. 4). Malé vodácké nože se zubatým ostřím se dají snadno otevřít jednou rukou. Nůž nosíme připevněný na vestě pomocí karabiny nebo tenké šňůrky. Hledat nůž po kapsách nebo v lodním pytlíku v okamžiku, kdy potřebujeme někoho vyprostit ze zamotaného lana nebo rybářského vlasce je známkou neprofesionality a popírá zásadu o prevenci úrazů.

Obrázek 4 Jednoruký nůž

Míru nebezpečí při plavbě na řekách zvyšuje:

- nedostatek informací o řece,
- vlastní obtížnost řeky,
- neznalost základních řídicích záběrů pro ovládání jednotlivých plavidel,
- malá zkušenost a nedostatky ve čtení vody,
- neznalost plavání v tekoucí vodě,

- nevhodné vybavení pro sjížděnou řeku,
- stavby na řece, zejména jezy a mostní pilíře,
- nenadálé překážky (stromy ve vodě, padlé lávky),
- stav počasí, teplota vody i její čistota.

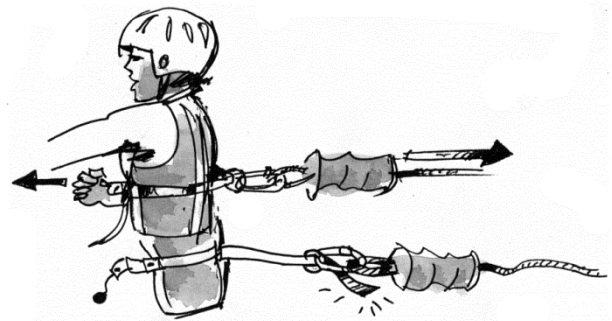
Nebezpečí můžeme předcházet kvalitním vybavením (vodácká výzbroj a výstroj), znalostmi techniky a taktiky jízdy na tekoucí vodě, znalostí záchrany, dobrou psychikou a opakovaným tréninkem všech dovedností.

Řešení krizových situací – záchrana

Podle konkrétní situace používáme adekvátní způsob záchrany (sebezáchrana, pomoc z lodi, pomoc ze břehu pomocí pádla nebo házecího záchranného pytlíku, vyproštění posádky, respektive plavidla zaklíněného na překážce a další specializované techniky).

- Vedoucí se v ideálním případě záchrany nezúčastní. Řídí záchrannou akci, nesmí ztratit přehled o jejím průběhu, počítá hlavy. Koordinuje všechny akce: hodnotí situaci, rozděluje úkoly učitelům/instruktorům, komunikuje s účastníky/klienty/žáky.

- Zachránce nesmí v krizové situaci ohrozit svůj život, nesmí se stát zachraňovaným. Házecím pytlíkem zachraňujeme pouze orientované plavce. V okamžiku, kdy si tonoucí pohledem nebo signálem neřekne o záchranu, nesmí zachránce ztrácet čas a vymyslí jiné řešení (např. technika upoutaného zachránce, obrázek 5).

Pro řešení krizových situací platí pravidla chování:

- ROZHLÉDNI SE a spočítej hlavy!
- ZAMYSLI SE A POSUŤ SITUACI: co se stalo, s kým jedete, jak jste vybaveni, kde jste, co je před vámi: charakter peřeje, teplota vody, fyzický a psychický stav skupiny/jednotlivců). Může situace dále zhoršit, resp. mohu zabránit a jak? Jaké záchranné prostředky máme k dispozici (házečky, lodě, lidé ovládající záchranu). Kdo má lékárnu?
- REAGUJ A PROVEĎ zvolený způsob záchrany.

Časté chyby při pohybu na řece

- nezajištění lodě proti potopení,
- absence vybavení usnadňující plavání a zajišťující ochranu vodáka (vesta, přilba, boty do vody),
- plavání před lodí (nebezpečí zaklínění plavce lodí na překážce). Správně plaveme na zádech nohama napřed a loď vedeme směrem po proudu,
- chůze v proudící vodě, snaha dokázat si, že zvítězím nad proudem (hrozí zaklínění nohy o překážku na dně říčního koryta).

Organizace bezpečné plavby – shrnutí

- Kontrola. Před vyplutím provede každý instruktor kontrolu výzbroje a výstroje účastníků plavby, dále kontrolu vlastní výzbroje a výstroje. Instruktor musí být vybaven házečkou, nožem a píšťalkou na vestě, malou lékárnou a telefonem.
- Stanovení pořadí plavby (první a poslední loď, případně pevné pořadí). Za vedoucí lodí nesmí jet nejslabší člen/posádka plavby. První loď vede celou skupinu a záchranou lodě za zády nesmí ohrozit bezpečnost skupiny.
- Domluva signálů, respektive způsobu komunikace na řece.
- Dodržení pořadí plavby podle charakteru toku. Ani při přistání nesmí dojít k předjetí první lodí.
- Zajištění bezpečného průjezdu jezů a obtížných míst na řece.
- Čekání před a za obtížnými místy. První loď zastavuje tak, aby ostatní mohli bezpečně přistát nad ní.
- Nikdo by neměl jet sám. Pokud se někdo zdrží, poslední loď s ním zůstává.
- Poslední loď je vybavena velkou lékárnou a telefonem.

Úrazovost při kanoistice je relativně nízká, ale hrozí vysoké riziko utonutí. K základním povinnostem vedoucího akce patří **prevence úrazů**. Může však nastat situace, která vyžaduje okamžitou první pomoc. Podle § 207 trestního zákona je každý občan povinen poskytnout první pomoc. Ukvapené a neodůvodněné zásahy a zákroky prováděné z neznalosti zásad první pomoci mohou vést k poškození zdraví žáků/klientů. Správně provedená první pomoc naopak může pomoci překlenout dobu mezi nehodou a příjezdem přivolané lékařské pomoci (volejte 155 záchranná služba nebo 112SOS).

Autor: Petr O. Novotný©

E-mail: akce@wok-outdoor.cz

Web: <http://www.wok-outdoor.cz>

Ilustrace: Bronislav Kračmar©, UK FTVS v PRAZE